

legislacyjnych w tym zakresie należy przede wszystkim zaliczyć regulacje dotyczące: wprowadzenia i uszczegółowienia ogólnej klauzuli przeciwko unikaniu opodatkowania (GAAR) oraz wprowadzenie mechanizmu raportowania schematów podatkowych (MDR). W tym względzie nie można również pominąć zagadnienia związanego z wymianą informacji podatkowych. Dlatego bez względu na przyjętą formę fundacji rodzinnej w celu realizacji wymiany informacji podatkowych z innymi państwami, istotne jest, żeby fundacja była w posiadaniu informacji o swoich rzeczywistych beneficjentach i istniała podstawa prawna do uzyskania od fundacji tych informacji przez organy podatkowe. Z perspektywy wymiany informacji podatkowych, najlepszym rozwiązaniem byłoby umieszczanie danych o beneficjentach fundacji w odpowiednim rejestrze, do którego dostęp miałyby organy podatkowe lub który byłby publiczny.

2. Uwagi natury szczegółowej

2.1. Model opodatkowania

Odnosząc się wprost do pytania, jak fundacja rodzinna powinna być opodatkowana, należy stwierdzić, iż na obecnym etapie nie można udzielić na nie jednoznacznej i precyzyjnej odpowiedzi. Zagadnienie jest bardzo złożone, a kwestia zasadności ewentualnych preferencji podatkowych – notabene deklarowanych już od początku podjęcia tej inicjatywy – nie jest tak oczywista, jak zaprezentowano to w przedstawionym materiale.

Dyskusja na temat szczegółowych rozwiązań podatkowych będzie zasadna po określeniu zasad funkcjonowania fundacji rodzinnej (wiele kwestii jest jeszcze niewiadomych) i powinna dotyczyć łącznie podatków dochodowych i majątkowych w aspektach charakterystycznych dla poszczególnych etapów funkcjonowania fundacji, tj. wyposażenia jej w majątek, osiągnięcia przychodów (w szczególności prowadzenia działalności gospodarczej), sposobu ich wydatkowania, realizacji świadczeń przez beneficjentów (także ich krąg też nie zostaje jeszcze przesądzony) i wreszcie likwidacji fundacji.

Wstępna, dość ogólna propozycja preferencji podatkowych była już przedmiotem opinii przygotowanej przez Ministerstwo Finansów w styczniu 2017 r. (w załączeniu) na etapie konsultowania przez Ministerstwo Rozwoju tzw. memorandum, które zostało przedłożone przez Konfederację Lewiatan. Zwrócono wówczas uwagę w szczególności na brak wskazania przesłanek uzasadniających potraktowanie w sposób wyjątkowy pod względem podatkowym działalności gospodarczej oraz brak określenia skutków dla finansów publicznych przyjęcia proponowanych zasad opodatkowania. Wskazano także, iż argumentów uzasadniających przyjęcie preferencyjnych zasad opodatkowania nie dostarcza analiza rozwiązań przyjętych w innych państwach, w których występuje tego rodzaju konstrukcja prawna. Doświadczenia wskazują natomiast, że są one wykorzystywane nader chętnie do planowania podatkowego, żeby nie powiedzieć wręcz do unikania opodatkowania.

Również w *Zielonej księdze* wskazano na aspekt konkurencji podatkowej, cytując: *przyjęte rozwiązania podatkowe nie powinny jednak abstrahować od rozwiązań obowiązujących w innych krajach co do wysokości należnego podatku. W innym wypadku nie uda się osiągnąć celu, jaki powinien przyświecać wprowadzeniu omawianej instytucji prawnej do polskiego systemu prawa (tj. zatrzymania i akumulacji kapitału w naszym kraju).*

preferencyjnych stawek. Tym samym – bez zmian na szczeblu UE – prawodawca krajowy nie może samodzielnie wprowadzać dodatkowych preferencji dla danego rodzaju podmiotów, w tym fundacji rodzinnych. Oznacza to wymóg uwzględniania ewentualnych konsekwencji w obrębie podatku od towarów i usług projektowanych rozwiązań dotyczących fundacji rodzinnych.

Dodatkowo uprzejmie informuję, że zmiany legislacyjne dotyczące cen transferowych obowiązujące od 1 stycznia 2019 r. pozwoliły na doprecyzowanie, że katalog podmiotów powiązanych obejmuje także podmioty takie jak fundacje i trusty. Jak rozumiem, fundacja rodzinna posiadałaby osobowość prawną, a zatem w sytuacji występowania powiązań z innymi podmiotami, podlegałaby regulacjom w zakresie cen transferowych. Pojęcie powiązań jest w tym zakresie kluczowe, bowiem to właśnie podmiotów powiązanych (obok podmiotów dokonujących transakcji z innymi podmiotami z rajów podatkowych) dotyczą szczegółowe regulacje w tym obszarze (m.in. dokumentacyjne, sprawozdawcze i karne).

2.3. Kierunkowe „warunki brzegowe” w zakresie konstrukcji fundacji rodzinnej

Zwracam uwagę, że dopuszczenie prowadzenia działalności gospodarczej przez fundacje rodzinne mogłoby prowadzić do powstania formy jej prowadzenia konkurencyjnej wobec obecnie funkcjonujących rozwiązań (spółek osobowych, kapitałowych). Z uwagi na potencjalne preferencje podatkowe fundacji rodzinnych byłoby to zjawisko niepożądane z punktu widzenia powszechności i równości opodatkowania, a przez to także szczelności, systemu podatkowego. Wartym rozważenia byłoby zatem ograniczenie dochodów fundacji rodzinnych do dochodów o charakterze pasywnym.

Fundacje rodzinne zgodnie z samą nazwą mają mieć charakter rodzinny, zatem w skład organów fundacji (zarówno zarządczych jak i nadzorczych) wchodzić powinny wyłącznie osoby fizyczne. Dopuszczenie do udziału w tych organach osób prawnych mogłoby stanowić zachętę do wykorzystywania fundacji rodzinnej jako instrumentu planowania podatkowego. Dodatkowo w przypadku ograniczenia jawności kręgu beneficjentów, dostęp do tych danych powinien być zapewniony dla właściwych organów podatkowych. Całkowite wyłączenie jawności w tym zakresie w praktyce bardzo utrudniłoby weryfikację wywiązywania się z obowiązków podatkowych – czy to samej fundacji, czy beneficjentów.

Chciałbym również zaznaczyć, że z uwagi na odmienną regulację dotyczących instytucji fundacji rodzinnej wydaje się, że należałoby ją wprowadzić na podstawie ustawy szczególnej z uwzględnieniem odwołania się w zakresie nieuregulowanym do przepisów ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach. W ustawie szczególnej przede wszystkim należy unormować obowiązek rejestracji oraz wyrejestrowania tego rodzaju fundacji, osobowość prawną oraz zakres działalności. Odnośnie kształtu przyszłych przepisów można oprzeć się na wytycznych zaproponowanych w *Zielonej księdze* w polskim modelu fundacji rodzinnej.

Uzasadnienie projektowanych rozwiązań powinno jasno wskazywać na ewentualnie wprowadzane ograniczenia w katalogu dopuszczalnych celów fundacji rodzinnej. Rozwiązanie takie ograniczyłoby bowiem Fundatora, który w statucie określa cele i zamierzenia fundacji.

Natomiast przepisy prawa powinny przewidywać minimalny, wymagany poziom funduszu założycielskiego oraz wartość minimalnego majątku.

W zależności od przyjętych systemowych rozwiązań prawnych dotyczących wprowadzenia fundacji rodzinnych do polskiego systemu prawa, może wystąpić potrzeba dodatkowych regulacji w zakresie rachunkowości tych fundacji. W aktualnym stanie prawnym – zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2019 poz. 351) - osoby prawne, w tym fundacje zobowiązane są do prowadzenia ksiąg rachunkowych oraz sporządzania sprawozdań finansowych zgodnie z regulacjami tej ustawy. Ponadto fundacje, w oparciu o art. 2 ust. 5 ustawy o rachunkowości, mogą prowadzić uproszczoną ewidencję przychodów i kosztów na zasadach określonych w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2019r. poz. 688 ze zm.), jeśli spełniają warunki wynikające z art. 10a ust. 1 tej ustawy.

3. Wnioski

Podsumowując, chciałbym zauważyć, że wprowadzenie do polskiego porządku prawnego fundacji rodzinnej mogłoby stanowić alternatywę dla fundacji zagranicznych i ograniczyć przenoszenie aktywów z Polski do zagranicznych fundacji rodzinnych.

Dostosowywanie rozwiązań prawnych do potrzeb przedsiębiorców jest bardzo ważnym elementem tworzenia prawa. Zapewnienie kumulacji i trwałości przedsięwzięć gospodarczych w formie przedsiębiorstw rodzinnych oraz konkurencja innych systemów prawa przemawiają za poszukiwaniem nowych rozwiązań w prawie krajowym. Częściowo takim uzupełnieniem jest ustawa o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej. Wydaje się, że „dobrze skrojona” instytucja fundacji rodzinnej będzie kolejnym krokiem uzupełniania regulacji w obszarze, gdzie zauważalny jest deficyt prawa.

Pragnę jednocześnie zastrzec, że wprowadzenie fundacji rodzinnych w proponowanym kształcie (jednopoziomowe opodatkowanie bądź na poziomie fundacji bądź na poziomie beneficjenta przy założeniu prowadzenia działalności gospodarczej) nie byłoby spójne z podejmowanymi działaniami, mającymi na celu uszczelnienie systemu podatkowego. W tym kontekście warto także podkreślić, że zagraniczne fundacje zostały zidentyfikowane przez ustawodawcę jako podmioty służące unikaniu opodatkowania, czego efektem było objęcie ich z dniem 1 stycznia 2019 r. zakresem regulacji dot. kontrolowanych spółek zagranicznych („CFC”). Wierzę natomiast, że uwzględnivszy powyższe będziemy w stanie wypracować model fundacji rodzinnych spełniający oczekiwania zarówno przedsiębiorców, jak i chroniący interesy fiskalne Skarbu Państwa.

Z poważaniem,
Z upoważnienia Ministra Finansów,
Inwestycji i Rozwoju
Tadeusz Kościński
Podsekretarz Stanu w Ministerstwie
Finansów
/podpisano kwalifikowanym podpisem
elektronicznym/

Załącznik:

1. Opinia Ministerstwa Finansów z dnia 16 stycznia 2019 r.